

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ

Резюме на резултатите през 2019 Г.

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

- Мониторингът на прилагането на международните актове в областта на правата на човека се осъществява от Омбудсмана на Република България въз основа на Парижките принципи на ООН и Закона за Омбудсмана. Съгласно чл. 19, ал. 1, т. 10 от Закона за Омбудсмана, Омбудсманът има изрични правомощия да наблюдава и насърчава ефективното прилагане на конвенциите за защита на правата на човека, по които Република България е страна.

Общи констатации относно изпълнението на окончателните решения на Европейския съд по правата на човека през 2019 г. по смисъла на член 46 от Европейската конвенция за правата на човека

По-голямата част от препоръките на Омбудсмана от предходни години остава непроменена в доклада за 2019 г.

Що се отнася до напредъка на България в изпълнението на решенията, наблюдавани от Комитета на министрите през 2019 г., могат да се направят следните основни изводи:

Първо, общият брой на решенията, подлежащи на изпълнение и наблюдавани от Комитета на министрите, е намалял значително. Статистиката показва, че към 31 декември 2019 г. общият брой на решенията на ЕСПЧ в етап на изпълнение е 169, което е намаление с 20% в сравнение с данните към 31 декември 2018 г. и 31 декември 2017 г., когато решенията на ЕСПЧ, които не са били изпълнени, са били съответно 208 и 207.

През 2019 г. се наблюдава и положителна тенденция по отношение на общия брой дела, приключени с окончателно решение – 56 в сравнение с 36 приключени дела през 2018 г. Заслужава да се отбележи обаче, че броят на приключените дела през 2019 г. е значително по-нисък от делата, приключени през 2017 г. (116).

Данните показват завръщане към положителната тенденция от 2017 г. за значително намаляване на оставащите за изпълнение решения, която следва да се засили през 2020 г.

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

Второ, регистрирана е положителна тенденция по отношение на изплатените от България обезщетения. През 2019 г. общият им размер (414 990 евро) е почти два пъти по-малък от изплатените обезщетения през 2018 г. (794 968 евро). Въпреки това напредъкът на България остава доста недостатъчен в сравнение с напредъка на други държави в региона – например, размерът на изплатените обезщетения от Хърватия през 2019 г. е 74 188 евро, което е рязък спад в сравнение с изплатените обезщетения през 2018 г. в размер на общо 453 537 евро.

Трето, към 31 декември 2019 г. общият брой решения в процедура по надзор от Комитета на министрите е 41, от които 18 нови дела и 23 повтарящи се дела. За сравнение, към 31 декември 2018 г. общо 72 решения са включени в процедурата по засилен надзор от Комитета на министрите, от които 21 нови дела и 51 повтарящи се дела.

Анализът на омбудсмана показва, че през 2019 г. делата под засилен надзор са намалели почти наполовина, което се дължи главно на приключването на значителен брой повтарящи се дела в резултат на изпълнението на индивидуалните мерки и приключването на три нови дела. Продължава общата тенденция за прекратяване на наблюдението върху решенията за постановяване на присъди в двете процедури за наблюдение (стандартен и засилен надзор).

Данните са актуални към 31 декември 2019 г., източник: Country Factsheet, <https://rm.coe.int/1680709742>

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

Въпреки посочените положителни тенденции, България продължава да бъде в списъка на десетте държави с най-голям брой решения по процедура за засилен надзор от Комитета на министрите.

Таблица: Решения по процедура за засилен надзор от Комитета на министрите към 31 декември 2019 г. – общ брой и по категории нови дела и повтарящи се дела.

Държава	Общ брой дела	Прецедентни дела	Повтарящи се дела
1. Русия	974	58	916
1. Украйна	414	52	362
1. Турция	225	35	190
1. Румъния	181	25	156
1. Азърбайджан	96	15	81
1. Италия	82	21	61
1. Унгария	77	10	67
1. Гърция	72	9	63
1. България	41	18	23
1. Полша	39	9	30

Наред с това, все още е валидна констатацията, че в регионален аспект броят на решенията, които не са изпълнени от България и се наблюдават от Комитета на министрите, продължава да бъде много висок, особено на фона на страни като: Сърбия (24), Хърватия (11), Северна Македония (5), Литва (3), Словения (1), Чехия (1), както и страни като Латвия, Естония, Германия, Финландия и Дания, които нямаха решения в процедура за засилен надзор през 2019 г.

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

В този смисъл, **заклученията от предходни години остават валидни и през 2019 г., а именно:**

- Значителен е броят на решенията, които са под засилен надзор повече от десетилетие – 7 от 18-те решения под надзор;
- Тенденция решенията за постановяване на присъди, които все още са под засилен надзор, да обхващат голям брой текстове от Европейската конвенция за правата на човека, което налага предприемането на голям брой сложни мерки;
- Броят на водещите решения, в които са изпълнени общите препоръки на Европейския съд по правата на човека, е все още несравнимо по-малък от тези, в които не е постигнат задоволителен напредък;
- България продължава да плаща изключително високи суми обезщетения за нарушени права.

Въпреки, че в годините след издаването им бяха предприети действия за изпълнение на почти всички решения за постановяване на присъди, те все още са недостатъчни за прекратяване на надзора, въпреки усилията на различни институции и работни групи.

Поради това обстоятелство препоръките на Комитета на министрите относно изпълнението на такива решения остават почти същите.

През 2019 г. България продължи да бъде осъждана по подобни дела и следователно ще продължи да плаща високи суми обезщетения в бъдеще, като същевременно все още има неефективна защита на правата на гражданите.

Тази ситуация е неприемлива и трябва да се предприемат решителни действия за разрешаването ѝ.

Както и в предишни години, омбудсманът е ангажиран да съдейства и подкрепя министъра на правосъдието, като отправя препоръки към отговорните институции да предприемат конкретни действия по отношение на осъдителните решения срещу България.

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

Основни препоръки:

През 2019 г. препоръките, дадени в доклада от 2018 г., останаха валидни, а именно:

Да се укрепят механизмите за координация между институциите, отговорни за изпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека срещу България. Липсата на напредък през 2019 г. в това отношение показва за пореден път, че са необходими цялостни превантивни мерки и държавата следва да предприеме такива.

Мониторингът, извършен от Омбудсмана през 2019 г., показва за пореден път, че е необходимо да се предприемат мерки за засилване на ролята на Министерството на правосъдието и Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ в процеса на привеждане на националното законодателство и институционалната практика в съответствие с решенията на Европейския съд по правата на човека.

Логично е координацията в процеса на изпълнение да продължи да се осъществява от Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“, но следва да се обмисли и нова форма за нейното осъществяване, за да се гарантира нейната по-ефективност и постигане на реален напредък. Това важи особено за случаите, когато е необходимо изпълнителната власт да предприеме действия и когато са необходими мерки, които могат да бъдат приложени само чрез промени в съдебната или административната практика или чрез законодателни изменения.

Ето защо Омбудсманът предлага създаването на междуинституционален координационен съвет, включващ представители (експерти) на всички национални институции, които да бъдат пряко ангажирани в процеса на координиране и наблюдение на прилагането на мерките за изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека.

Такъв механизъм би могъл да осигури ефективното изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека и продуктивно сътрудничество между компетентните органи и институции в тази област.

Наред с това, такъв орган би могъл значително да повиши осведомеността за съдебната практика на Европейския съд по правата на човека и стандартите за зачитане на основните права на човека. На практика това ще доведе до намаляване на решенията за осъждане, които са били в процедура за засилен надзор от Комитета на министрите в продължение на много години.

Освен това, България все още не е ратифицирала Протокол № 16 към Европейската конвенция за правата на човека, който осигурява възможност за механизъм за сътрудничество между националния съд и Европейския съд по правата на човека, подобен на преюдициалните запитвания до Съда на Европейския съюз. Този механизъм значително ще улесни рационализирането на съдебната практика на българския съд с тази на Европейския съд по правата на човека и ще допринесе за по-малък брой решения за произнасяне на присъди.

МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯТА НА ЕСПЧ В БЪЛГАРИЯ - 2019

Привеждане на националното законодателство и съдебна практика в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека, за да се осигури и гарантира по-ефективно спазването на основните права и свободи на българските граждани. Би било целесъобразно такъв междуинституционален координационен съвет да включва предимно представители на изпълнителната власт. Механизмът обаче би бил ефективен само ако на заседанията му присъстват представители на съдебната и законодателната власт. Би било целесъобразно съветът да се събира на периодични срещи (поне четири заседания годишно), за да могат членовете му да обсъждат мерките, които трябва да се предприемат, да се ангажират с тяхното прилагане, да осигурят координация на прилагането в собствената си институция и да предоставят информация за напредъка. Част от този координационен процес следва да бъде Националният омбудсман в ролята на обществен защитник, насърчаващ прилагането на конвенциите за защита на основните права и свободи на човека, както и независими експерти и представители на неправителствени организации.

Други препоръки:

Омбудсманът напомня за поредна година, че след влизането в сила на разпоредбата на чл. 28, ал. 3 от Закона за нормативните актове в края на 2016 г., националният механизъм за преглед на съответствието на нормативните актове с Европейската конвенция за правата на човека трябва да се прилага както от изпълнителната, така и от законодателната власт.

Практика, при която законопроектите, внесени от членове на парламента, не се проверяват за съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и практиката на Европейския съд по правата на човека, може да доведе до нарушаване на международните стандарти за зачитане на правата на човека и нови присъди срещу България в Страсбург.

В този смисъл би било уместно да се разгледат законодателни изменения, които да установят предварителен преглед за съответствие на законодателни предложения, направени от членове на парламента, с Европейската конвенция за правата на човека, когато те засягат основните права и свободи на гражданите.

Задължението за преглед на проектите на нормативни актове за съответствие с Европейската конвенция за правата на човека е установено в (9)(с)(ii) от Декларацията от Брайтън от 2012 г. и е потвърдено отново в Декларацията, приета от Конференцията на високо ниво на държавите членки на Съвета на Европа в Брюксел през 2015 г. ((Б)(1)9d) от Плана за действие към Декларацията).

